

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ISSN 2708-9827(online)

ISSN 0201-419X(print)

<https://doi.org/10.37919/0201-419X.2021.95>

КУЛЬТУРА СЛОВА

CULTURE

OF THE WORD

Збірник наукових праць

Заснований у 1967 р.

Випуск 95

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ ДМИТРА БУРАГО
Київ 2021

Засновники:

Національна академія наук України, Інститут української мови.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 11864 – 735Р від 19.10.2006.

Включено до переліку друкованих наукових фахових видань України категорії «Б» (наказ МОН України від 29.06.2021 № 735).

Відповідальна за випуск – С.П.Бибик.

Редакційна колегія:

О.П. Левченко (головний редактор), С.Я. Єрмоленко (заступник головного редактора), С.П. Бибик (заступник головного редактора), А.Ю. Ганжа (відповідальний секретар), Б. Беднаржікова (Чехія), П.І. Білоусенко, Л.П. Васильєва, С.О. Вербич, К.Г. Городенська, П.Ю. Гриценко, І.А. Казимирова, Я.В. Капранов, Є.А. Карпіловська, Т.А. Коць, М.В. Мамич, О.Г. Межов, З.О. Пахолок, С.О. Соколова, Г.М. Сюта, В.П. Шульгач.

*До друку рекомендувала вчена рада Інституту української мови
НАН України (протокол № 13 від 23 грудня 2021 року)*

Збірник присвячено 150-річчю від дня народження Агатангела Кримського – знакової постаті української гуманітаристики (мовознавства, сходознавства, етнографії), першого директора Інституту української наукової мови (1921 – 1929 рр.), а в 1931 – 1941 рр. – співробітника Інституту мовознавства ВУАН (АН УРСР). Матеріали видання актуалізують роль ученого-поліглота у становленні літературної норми української мови, у розвитку семантико-стилістичного словника, шліфуванні наукової термінології, інтелектуалізації літературно-писемної практики кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.

Статті репрезентують мультикультурність мовної особистості А. Кримського. Нове прочитання його художніх (поетичних і прозових) творів пов'язане з аналізом естетичної, художньо-виражальної, пізнавальної функції слова, трансформації через нього мовно-культурних (соціальних, ареальних, функціональних) кодів. У цьому збірнику об'єднано дослідження як власне мовознавців, так і літературознавців, культурологів, що уможливило різноманіття представлення аспектів персонології.

Охоплено увагою епістолярні, поетичні, прозові твори А. Кримського, а також картотеку, що стала основою для академічного «Російсько-українського словника» 1924 – 1933 років.

До видання увійшли також дослідження сучасних художніх текстів, присвячені концептуально-знаковим модифікаціям національного поетичного словника.

Адреса редакції:

Інститут української мови Національної академії наук України,
вул. М. Грушевського, 4, Київ, 01001.
Тел.: 278-4281, 279-1885;
e-mail: kultura-slova@ukr.net

<https://doi.org/10.37919/0201-419X.2021.95.14>

УДК 81'42:801.631.5Кримський

ХУДОЖНЬО-ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ В МОВНО-ПОЕТИЧНІЙ ПАЛІТРИ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО: ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ

ТЕЛЕЖКІНА

Olesia

Олеся Олександрівна,

TELIEZHKINA,

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри мовної
підготовки, педагогіки і психології,
Харківський національний універси-
тет міського господарства імені
О. М. Бекетова;
вул. Маршала Бажанова, 17,
м. Харків, 61002;
e-mail: o_tele_o@ukr.net.
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2953-7368>.

Doctor of Philology, Associate
Professor, Professor of the
Department of Language Training,
Pedagogy and Psychology,
O. M. Beketova National University of
Urban Economy in Kharkiv;
17, Marshala Bazhanova St, Kharkiv,
61002;
e-mail: o_tele_o@ukr.net.

КІР'ЯНОВА

Olena

Олена Василівна,

KIRYANOVA,

старший викладач кафедри мовної
підготовки, педагогіки і психології,
Харківський національний універ-
ситет міського господарства імені
О. М. Бекетова; вул. Маршала
Бажанова, 17, м. Харків, 61002;
e-mail: olena.kiryanova@gmail.com.
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9549-639X>

senior lecturer of the Department of
Language Training, Pedagogy and
Psychology,
O. M. Beketova National University of
Urban Economy in Kharkiv;
17, Marshala Bazhanova St, Kharkiv,
61002;
e-mail: olena.kiryanova@gmail.com.

У пропонованій статті зауважено, що одна з найважливіших проблем української лінгвостилістики – виявлення особливостей реалізації мовних одиниць у художніх творах, зокрема і в поетичних.

Розглянуто стилістичні фігури, зреалізовані в поетичних творах Агатангела Кримського. Автор статті доходить висновку, що в структурно-композиційній та смислотвірній організації віршових творів митця важливу роль відіграють засоби звукопису (асонанс, алітерація, еквіфонія, метафонія, ономотопея), лексико-граматичні прийоми (подвоєння, андиплосис, просаподосис, анномінація), синтаксичні одиниці

мовно-художнього увиразнення (паралелізм, анафора, гомеотелевт, градація, полісиндетон, інверсія, хіазм). Схарактеризовані зображально-виражальні засоби ритмізують віршовий лад, відтінюють приховані сенси, гармонізують зміст твору відповідно до авторських інтенцій.

Ключові слова: поетичний твір, стилістична фігура, зображально-виражальні засоби, авторська інтенція.

Одна з найважливіших проблем української лінгвостилістики – виявлення особливостей реалізації мовних одиниць у художніх творах, зокрема і в поетичних. Такі дослідження мають ґрунтовні основи, закладені в працях М. Довгалевського [Довгалевский 1973], Д. Овсянико-Куликовського [Овсянико-Куликовский 1908], О. Потебні [Потебня 1976], Л. Булаховського [Булаховський 1955] і розвинені в роботах сучасних науковців [Єрмоленко 1999; Ставицька 2000; Чабаненко 2002; Мойсієнко 2008; Пустовіт 2009; Бобух 2009; Маленко 2010; Кабиш 2015; Українець 2015; Бибик 2020 та ін.]. Попри значну кількість розвідок у цій царині, мовна практика деяких майстрів поетичного слова дотепер була обійдена увагою дослідників. Стосується це і мови віршів Агатангела Юхимовича Кримського, зокрема представленої в них багатой палітри виражально-зображальних одиниць.

Поезія А. Кримського насичена стилістичними фігурами, що увиразнюють думку митця, втілену у віршових рядках.

Спостережено різні прийоми звукопису, як-от: еквіфонія (*Я в горах над морем, на високім Таврі. / Хвилі пруть на кручу, як іхтіозаври; Бо злочин мій на правду великий: / Я... по смів... полюбити; А навкруг народ томивсь; Тюрми – одчинено. Бранців – одзволено. / Гуки. Щасливі стрічі...*); метафонія (*Там на скелі височенній / Храм старий, – святий Євгеній, – / На Акропіль позира*); поєднання еквіфонії і метафонії (*Подивлюся я направо... / Тут – яруга величава, / А за яром – знов гора*); *Добродійній дощ і ливень хмари / Напускають на луку старанно*); *Але лихо, хто мене покривдить! / Вже нема й рятунку для такого: / Він спізнає, що в моєї кривди / Гірший смак від алькама гіркокого!*); ономатопея (*Аж чую: «туп-туп!» Шкандибають два мули; «...Тьох-тьох!» – залящав коло мене близенько*); асонанс (*В човні передньому – сам Сагайдачний, / Плиний орел ясноокий*); алітерація (*Так! Тільки божество бува блаженне!*). Ці стилістичні прийоми забезпечили фоновий звуковий малюнок,

що вияскравив зображувані картини природи чи образки із життя суспільства, портретного опису чи внутрішніх переживань ліричного героя.

З-поміж лексичних засобів образотворення переважає антитеза. Здебільшого це двокомпонентні утворення: *Уночі й уранці*, мила Аблю, / *Ти лежиш на подушці м'якенькій; Хай скептики речуть: «Є тисячі! Стидався б! / Твої чуття ні кращі, ані гірші...»*; *Що ж діється зо мною? / Я в неклі чи в раю?* Зрідка засвідчуємо трикомпонентні утворення (*В цілім морі – щастя й радість – / Розпливлись мої печалі*), де одну із частин складає пара контекстних синонімів.

Подколи зареєстровані контексти з ускладненням антитези іншими виражальними засобами, що уможливило створення оригінального стилістично-сміслового малюнка. Ось, наприклад, рядки з повторенням одного з компонентів контрастної пари: *Над дверима стародавній напис: / «Імператор цар Адріан». / Кажуть, був колись тут храм поганський, / Далі стався храм для християн* – увиразнення конструкції протиставлення, або: *Смерті не хочу... – і думать не гоже!... / Знову живий я, живий!* – утвердження основної думки ліричного твору.

Цікавим видається прийом, у якому протиставлення формують складники іншої стилістичної фігури – гомеотелевта (*Дикі, голі, сірі скали!.. – / Хай вона по них іде, / То зіллями і квітками / Кожна скеля проросте*) або паралелізму: *Все свіжіє!.. З грому-бури / Обновилася земля... / І навіки помертвіла / Тільки ти, душе моя?* Останній приклад ілюструє «дисгармонію як головну рису поезії й душі Кримського», про яку зауважували Іван Франко та Соломія Павличко [Павличко 2016: 79].

Окрім того, зафіксовані випадки формування певної стилістичної фігури, зокрема градації, зі складників антитетичної пари, а їх контрастність додатково посилює звучання накопичувальної конструкції: *Що за товариство? Де я отепер? / Сон тепер чи дійсність? Я живий чи вмер?; І весело і страшно... / І радіщі, і сум...* Такий ефект протиставлення уможливило створення потужного акценту на окремих смислових фрагментах, що містять важливу для ліричного героя інформацію.

У творах А. Кримського засвідчені неабиякі смислотвірні потенції антитези, на якій побудовано не лише окремі рядки, а й цілісні строфи: *Марне, щоб давно забути, / Любки нової шукаю: / Ледве схились до нової – / Давню ще більше кохаю –*

плавне перетікання від одного контрастного компонента до іншого, зміна їхнього місця в контурі рядків витворюють своєрідне тонке плетиво, яке допомагає читачеві зрозуміти, що найголовніше для ліричного героя.

У поезії А. Кримського поширені лексико-граматичні засоби, зокрема подвоєння, анадиплосис, просаподосис, анномінація. Автор вдається до кількарязового повторення тієї самої лексеми, що уможливорює додаткове наголошення на важливості висловлюваного: *Бодай ти заповся! Бодай же ти зник! / Не жити я хочу, заснути навів; Я дивлюсь, дивлюся в бірюзову даль... / Ненадовго тут я... Аж подумать жаль!; «Тялесса!» – гукнули. – Море! Гляньте, море!; Стою я в весняному гаї... / Фіалки, фіалки навкруг... Здебільшого спостерігаємо один ряд подвоєння в одній строфі, проте подеколи трапляються строфи з кількома рядами повторів такого типу, як-от: *Не дми, не дихай, голубчику-вітре: / Зболілому серцю дай лік; / Затихни, затихни, щоб міг я заснути, / Незбудно заснути навів; Мовчи ж, моє серце!.. мовчи хоть на мить!.. – / А серце, шмат м'яса, болить та болить; Бо се – щось високе, бо се – щось глибоке: / Любить, хоч не люблять вас рівно.* Останній із наведених прикладів засвідчує можливість повторення зі зміною граматичної форми, а також «граматичної ресстрації» при різних означуваних словах. Подібне підтверджують й інші фрагменти обстежених поетичних текстів: *То життя мого каганчик! / Догоряє, мабуть, вік. / Гасне розум, гаснуть сили, / Гасне цілий чоловік...; / І я – мов торішнє листя, / Що гріється сонцем ярким: / На сонці печеться, до сонця сміється, / Аж доки зітліє зовсім; Гей, удар же, Музо, / Ти в новії струни, / На новії співи, / На новії думи!; / І ладен гукнути з еллінами сам: / «Вільная дорога вільним кораблям!..».* Окрім того, зареєстровані повторювані основи, що вказують на утворення аналізованої стилістичної фігури зі словотвірної модифікованих елементів: *Ой піду я в луг, – / Там позбудусь туг, / В тихім гаї тихо загуляюся.**

Поєднання контактного й дистантного повторення того самого слова формує просаподосис, як-от у рядку: *Ніщо!.. ніщо!.. Безмежнеє ніщо!* Такий стилістичний прийом використовується надто рідко.

Найбільш яскравими виявами подвоєння у віршах А. Кримського є:

зразки наскрізного характеру: *О, мріє золотая! / Вернись, бо я стомився. / Вернися, ідеале! / Вернись!.. вернись!..*

вернися!!! – повторення дієслова в кількох суміжних рядках і в межах одного рядка;

уживання кількох рядів подвоєння, кожен із яких розміщений в останньому рядку кожної строфи: *Лягає тїнь вечїрня / На небо голубе... / Зїйди ж, моя ти зїронько, / Я жду, я жду тебе! // Щебечуть між бананами / Спївці солодких мрїй... / Заждавсь я, сива горлинко! / Виходь, виходь мерцїй! // Затишную альтаночку / В лавровому саду / Я вистелив трояндами / І жду, фіалко, жду!* Такий спосіб вираження відчуттів ліричного героя допомагає увиразнити художньо-поетичне полотно, робить його експресивнішим.

Дещо меншою активністю характеризується анадиплосис – контактний повтор на межі двох поетичних рядків. Спостережені випадки повторення тієї самої лексеми: *Ну, вже більш тебе не буде! / Пропадай, погана днино, / Днино туги та зануди!*, або спільнокореневих слів: *Я довго, немовби який кумед'янтичик, / Комедїю грав із собою.*

Інтенсифікації оповіді сприяє й анномінація, активно зреалізована у віршових творах А. Кримського. Здебільшого фіксуємо двокомпонентні лексико-морфемні повтори, де складники утворюють цілісну синтаксичну одиницю з контактним (*Служити деспоту, його вволяти волю, – / Душі ж йому своєї не давати; Вже Акропіль у руїнах; / По товстих, могутніх стінах / Всяка поросль пороста*) чи дистантним (*Сонце сходить. Я всміхаюся / Мертвим осміхом блідим. / І так само сумтно блимає / Гілля в світлі золотім*) їх розміщенням, що підкреслює розмаїтість образно-художньої орнаментики поетичної мови митця і формує своєрідний ритмомелодійний рельєф його віршів.

Стилістико-синтаксичні обшири поезії А. Кримського вирізняються вишуканістю і різноманітністю. У його поетичних текстах засвідчено різновиди повторів – гомеотелевт, градація, полісиндетон, паралелізм, анафора, епістрофа.

Найчастіше фізичний чи психоемоційний стан ліричного героя – це віддзеркалення стану природи: *Де була недвижна біла рівнина, / Стала дика круча, грізна без dna. / Так у мене в серці з муринових слів / Щез туман мрїйливий, наче вихор змів; З гір на воду впала / Довга-довга тїнь... / Сум пливе на серце... / Тоскно... хоч загинь.* Здебільшого митець проводить «дві паралельні картинки», як у щойно наведених прикладах, проте інколи на одну «душевну картинку» припадає кілька «картинок

природи», як-от: *Ніколи, ніколи тобі не вернутися / В душу мою! / Одірваний фінік не вернеться знову / На гілку свою. // Одкрученій нитці нема вже коріння / В живім стебельці. / Обтяте руно не ростиме на стині / Своєї вівиці, що створює додаткові значеннєві акценти. Ще більш вияснюють зміст і увиразнюють сенсовий рельєф вірша кілька «груп паралельних» у межах однієї строфи: *Сонце дримає в осіннім гаю. / Мовчки на стежці вузенькій стою. / Листя спадає... пожовкле... сухеє... / ... Тоскно мені, що життя – самотнєє.* Усі складники таких груп «взаємно паралельні», тобто перше і третє речення смислово пов'язані між собою (зміст третього впливає зі змісту першого), як і друге й четверте.*

Посилює звучання і смислове навантаження того чи того компонента віршового рядка, а отже, й усього твору, активно представлений гомеотелевт: *Розум зважив: се кохання – марне, / Нерозумне, дивне та й мерзенне; Чи ні, вітерцю! Ти виводь заколисню / Смутную, тужную, журливу ю пісню; Через те нас нудять смуги та печалі, / А єдиний спосіб, щоб вони мовчали, – / Виплакати їх щиро, голосно чи тихо, / Щоб із слізьми разом вилилось і лихо...*

Не поступається за активністю вживання і градація, репрезентована переважно простим риторичним різновидом: *Терплю розлуку, / Важкую муку, / Газелько!; Дала ти слово, / Що прийдеши знову; / Та горе: / Ані явилась, / Ані приснилась / Ти, зоре.* Однак трапляються зразки простого логічного посилення: *Взяв, завдав, / На плече поставив. / Я й кажу: / «Бог тебе направив»; Мій краю! За тебе прийнять не лякаюсь / Найгіршого лиха, / Бо всякеє горе, недоля, скорбота / Тепер мені втіха.* Найчастіше за допомогою градації відтворений фізичний або психічний стан ліричного героя, та найбільшою розлогістю характеризуються градаційні конструкції, за допомогою яких зображена природа: *Дивлюсь і на Ліван [зберігаємо правопис джерела. – Авторки]. Там дише прохолода... / Зелена лука... Пахучая роса... / Смолистий, свіжий ліс... Могутня природа... / Рожевії гаї... Весняная краса!*

У межах строфи градація зазвичай представлена одним рядом компонентів, однак зареєстровані ситуації вживання градаційних рядів у кожній строфі (а то й кількох одночасно): *Гей, чи чуєте в могилах / Ви моє поздоровлення? – / Прокидайтеся, радійте! / В нас великдень, воскресення! // Воскресайте всі до щастя! / Час паніти, час радіти! / Та мовчать німі могили... / Щастя – тим, хто має жити.*

Особливої стрункості й чіткого ритму надає поетичній оповіді полісиндетон, представлений у творах А. Кримського двома різновидами. Сполучниковим: *І сонце, й лука, й течія, й соловейко, / І вітер, і квіти – / Вмовляють і кличуть: Кохати!.. Любити! / Кохати!.. Любити!..; І краси в тобі нема, / І душі я не хвалю, / І не любиш ти мене, – / За що ж я тебе люблю?* Та прийменниковим: *Привітно співай про могилу, про смерть. / Вже горя набігло уцерьт; Забрався я на шпиль... Внизу носились хмари... / Дививсь у далечінь: на море, на Бейрут; На лану, в густому колосі, / Без могили, без хреста, / Без усяких буде написів / Моховитая плита.*

Ще однією стилістичною фігурою, заснованою на повторенні компонентів, якою багата поезія митця, є анафора. Вона засвідчена на лексичному рівні, наприклад: *Сріблисті потоки із місяця ллються, / Сріблисті звуки з-під лютні несуться. / Заслухались квіти, притихнув садок, / Ба навіть фонтан журкотливий примовк – у суміжних рядках; Глянь, прийшла весна-красна; / Зацвіли красуні рожі. / Спить морська глибина; / Води тихі і погожі. // Глянь, купаються качки; / Журавлі на небі мріють. / Сонце-цар огнем горить; / Хмарки тануть і рідіють – на початку суміжних строф. А також на синтаксичному рівні, зокрема, порівняйте повтор у сусідніх строфах: *Роза, лілія, тюльпани – / Щастя літньої пори! – / Зоя, Ната і Касандра – / всі вродливиці, всі три! // Роже, лілію, тюльпани – / Всі до серця я тулю. / Коло сестер я щасливий, / Та котрую ж я люблю?; Сонце ясне! Сонце волі! / Визволь із тюрми! / Розтопи мої кайдани, / Вирви дух із тьми! // Сонце ясне! Сонце волі! / Скинь мій рабський гніт!.. / Дай з в'язниці і з тортури / Видертись на світ.* Анафоричний повтор створює «сміслову відлуння», виструнчує композицію всього поетичного твору.*

Пожвавлюють віршову оповідь й увиразнюють закладені автором смисли фігури переміщення. Серед них відзначаємо інверсію (*Тебе я бачу знов у передсмертнім сні, / І бедуїнські я чую знов пісні; По піску по золотому / Лється срібна вода*) і хіазм (*Я спинився на спочинок / У розкішному гаю. / Сад росистий... срібні квіти... / І затишно, як в раю; Корчаться, мучаться груди слабії... / Сон перервався... Ізчезнули мрії...).* Ці стилістичні фігури надають поетичній оповіді динамізму, створюють своєрідний інтонаційно-смісловий малюнок віршового тексту.

На основі викладеного доходимо висновку, що в структурно-композиційній та смислотвірній організації поетичних творів Агатангела Кримського важливу роль відіграють стилістичні фігури, основою яких є різнорівневі мовні одиниці. Виокремлені й описані зображально-виражальні засоби ритмізують віршовий лад, відтінюють приховані сенси, гармонізують зміст твору відповідно до авторських інтенцій.

Бибик С.П. Теоретичні засади української лінгвостилістики в доробку Леоніда Арсенійовича Булаховського. *Українська мова*. 2020. № 1 (73). С. 3–12.

Бобух Н.М. Антоніми в українській поетичній мові ХХ століття: структурно-семантичний, функціонально-стилістичний і лексикографічний аспекти: дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2009.

Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. Київ : Радянська школа, 1955.

Довгалецький М. Поетика. Сад поетичний. Київ : Мистецтво, 1973.

Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ : Довіра, 1999.

Кабиш М.Ю. Звукопис в українській поезії першої половини ХХ століття: семантика, функції: дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2015.

Кримський А.Ю. Твори в п'яти томах. Том перший. Поетичні твори. Оповідання. Київ : Наукова думка, 1972.

Маленко О.О. Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну). Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2010.

Мойсієнко А. Мова як світ світів. Поетика текстових структур. Умань : [б. в.], 2008.

Овсянико-Куликовський Д.Н. Теория поэзии и прозы. Москва : Изд-во т-ва Сытина, 1908.

Павличко С. Націоналізм. Сексуальність. Орієнталізм. Складний світ Агатангела Кримського. Київ : Основи, 2016.

Потебня А.А. Эстетика и поэтика. Москва : Искусство, 1976.

Пустовіт Л.О. Словник української поезії другої половини ХХ століття: семантико-функціональний аспект. Київ : Рідна мова, 2009.

Ставицька Л. Естетика слова в українській поезії 10–30 рр. ХХ століття. Київ : Правда Ярославичів, 2000.

Українець Л.Ф. Фонетичні засоби породження конотації в поетичній мові (на матеріалі сучасної української поезії): автореф. дис... д-ра філол. наук. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2015.

Чабаненко В.А. Стилістика експресивних засобів української мови. Запоріжжя : ЗДУ, 2002.

REFERENCES

- Bybyk, S.P. (2020). Theoretical principles of Ukrainian linguistic stylistics in the works of Leonid Arseniyovych Bulakhovsky. *Ukrainska mova, 1 (73)*, 3–12 (in Ukr.).
- Bobukh, N.M. (2009). Antonyms in the Ukrainian poetic language of the twentieth century: structural-semantic, functional-stylistic and lexicographic aspects: dissertation ... doctor of philology science. Kyiv (in Ukr.).
- Bulakhovskiyi, L.A. (1955). Essays on general linguistics. Kyiv : Radianska shkola (in Ukr.).
- Dovhalevskiyi, M. (1973). Poetics. The garden is poetic. Kyiv : Mystetstvo (in Ukr.).
- Yermolenko, S.Ya. (1999). Essays on Ukrainian literature (stylistics and culture of language). Kyiv : Dovira (in Ukr.).
- Kabysh, M.Yu. (2015). Sound recording in the Ukrainian poetry of the first half of the XX century: semantics, functions: dis. ... cand. philol. science. Kyiv (in Ukr.).
- Krymskiy, A.Yu. (1972). Works in five volumes. Volume one. Poetry. Story. Kyiv : Naukova Dumka (in Ukr.).
- Malenko, O.O. (2010). Linguo-aesthetic interpretation of life in Ukrainian poetic language creation (from folklore to postmodernism). Kharkiv : Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo (in Ukr.).
- Moisiienko, A. (2008). Language as the world of worlds. Poetics of text structures. Uman (in Ukr.).
- Ovsianyko-Kulykovskiy, D.N. (1908). Theory of poetry and prose. Moskva : Yzd-vo t-va Sytyna (in Rus.).
- Pavlychko, S. (2016). Nationalism. Sexuality. Orientalism. The complex world of Ahatanhel Krymskiy. Kyiv : Osnovy (in Ukr.).
- Potebnia, A.A. (1976). Aesthetics and poetics. Moskva : Yskusstvo (in Rus.).
- Pustovit, L.O. (2009). Dictionary of Ukrainian poetry of the second half of the twentieth century: semantic and functional aspect. Kyiv : Ridna mova (in Ukr.).
- Stavytska, L. (2000). Aesthetics of the word in Ukrainian poetry of the 10-30s of the XX century. Kyiv : Pravda Yaroslavychiv (in Ukr.).
- Ukrainets, L.F. (2015). Phonetic means of generating connotation in poetic language (on the material of modern Ukrainian poetry): author's ref. dis ... dr. philol. science. Kyiv : Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka (in Ukr.).
- Chabanenko, V.A. (2002). Stylistics of expressive means of the Ukrainian language. Zaporizhzhia : ZDU (in Ukr.).

Статтю отримано 20.11.2021

Olesia Tieliezhkina, Olena Kiryanova

ARTISTIC AND EXPRESSIVE MEANS IN THE LANGUAGE AND POETIC PALETTE OF THE AHATANHEL KRYMSKY: TYPOLOGY AND FUNCTIONS

In the offered article it is noted that one of the most important problems of the Ukrainian linguistic stylistics - revealing of features of realization of language units in works of art, in particular and in poetic. A. Krymskyi's poetry is full of stylistic figures that express the artist's opinion embodied in verse. These stylistic devices provided a background sound image that brightened the depicted pictures of nature or images from the life of society, portrait descriptions or inner experiences of the lyrical hero. Stylistic and syntactic expanses of A. Krymskyi's poetry are distinguished by sophistication and diversity. The author resorts to homeothelium, gradation, polysyndeton, parallelism, anaphora, epistrophe.

The article considers the stylistic figures realized in the poetic works of Ahatanhel Krymskyi. The expediency of the analysis confirms that the linguistic and poetic practice of this artist has been overlooked by researchers so far. The author of the article concludes that in the structural-compositional and semantic organization of poetic works of the important role is played by means of sound recording (assonance, alliteration, equiphony, metaphony, onomatopoeia), lexical and grammatical techniques units of linguistic and artistic expression (parallelism, anaphora, homeoteleut, gradation, polysyndeton, inversion, chiasm). The characterized pictorial and expressive means rhythmize the poetic system, shade the hidden meanings, harmonize the content of the work in accordance with the author's intentions.

From the above it is concluded that in the structural-compositional and semantic organization of the poetic works of Ahatanhel Krymskyi play an important role stylistic figures, which are based on different levels of language units. Selected and described pictorial and expressive means rhythmize the poetic system, shade the hidden meanings, harmonize the content of the work in accordance with the author's intentions.

Key words: poetic work, stylistic figure, pictorial and expressive means, author's intention.

THE WORD IN THE WORKS OF THE AHATANHEL KRYMSKYI

- Svitlana Yermolenko* ART NARRATIVE OF THE AHATANHEL KRYMSKYI AS A PHILOLOGIST 132
- Svitlana Bybyk* LEXICAL AND PHRASEOLOGICAL BASIS OF SMALL PROSE BY AHATANHEL KRYMSKYI IN THE MIRROR OF LINGUISTIC AND CULTURAL IDENTITY... 146
- Larysa Holoivukh* REFLECTION OF THE INTELLECTUALIZATION OF THE UKRAINIAN LANGUAGE OF THE END OF THE XIX CENTURY IN THE SHORT STORIES OF AHATANHEL KRYMSKYI 165
- Olesya Telezhkina, Olena Kiryanova* ARTISTIC AND EXPRESSIVE MEANS IN THE LINGUISTIC AND POETIC PALETTE OF AHATANHEL KRYMSKYI: TYPOLOGY AND FUNCTIONS 174

LINGUOSOPHY OF THE MODERN UKRAINIAN ARTISTIC TEXT

- Larysa Kozlovska, Hanna Diadchenko* CONCEPT «LONELINESS» IN THE POETIC CREATIVITY OF THE END OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURIES 184
- Liliia Sobol* SACREDLY MARKED LANGUAGE UNITS IN THE POETIC DISCOURSE OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY 196